

**Taristuministri määruse „Keskkonnaministri 8. novembri 2019. a määruse nr 61
„Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee
suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed
ning saasteainesisalduse piirväärtused“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse veeseaduse § 128 lõike 7, § 129 lõike 5 ja § 130 lõigete 2 ja 4 alusel. Määrusega kehtestatakse nõuded reovee puhastamisele; nõuded heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimisele; eelnimetatud nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning suublasse juhitava kasutatud vee saasteainesisalduse ja muude saasteainete piirväärtused.

Eelnõukohase määrusega uuendatakse põhiliselt suublasse juhitava heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtusi. Eelnõukohase määrusega muudetakse määruse 2021. a 1. oktoobril jõustunud redaktsiooni (RT I, 22.09.2021, 2).

Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada veekeskkonnale ohtlike ainete nimekirja, sealhulgas ained, mida peetakse konkreetse riigi veekeskkonna kaitse seisukohast oluliseks (nn vesikonnaspetsiifilised saasteained), koos vastavate keskkonnakvaliteedi piirväärtustega. 2019. a alustati nende ainete ajakohastamise uuringuga¹, mis valmis 31. augustiks 2020. Eestis on ohtlike ainetena oluline ja asjakohane käsitleda nii Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ohtlike ainete nimekirja kui ka keskkonnaministri 24.07.2019 määruse nr 28 „Prioriteetsete ainete ja prioriteetsete ohtlike ainete nimekirja, prioriteetsete ainete, prioriteetsete ohtlike ainete ja teatavate muude saasteainete keskkonna kvaliteedi piirväärtused ning nende kohaldamise meetodid, vesikonnaspetsiifiliste saasteainete keskkonna kvaliteedi piirväärtused, ainete jälgimisenimekirjaga seotud tegevused“ (edaspidi *määrus nr 28*) alusel koostatud Eesti vesikonnaspetsiifiliste saasteainete nimekirja.

Mõlema nimekirja puhul on antud konkreetsed piirväärtused pinnaveekogumitele ning vastavad piirväärtused on koostatud, võttes arvesse ainete liikuvust, ökotoksikoloogiliste testide tulemusi ning üldist keskkonnafooni. Need piirväärtused kehtestati pinnaveekogumitele, kuid pinnaveekogumite suurimaks ohtlike ainete heiteallikaks on reoveepuhastite heitvesi. Seetõttu on vaja ajakohastada ka ohtlike ainete piirväärtused heit- ja sademeveele (eelkõige vee-ettevõtetele ja tööstusettevõtetele, kes juhivad heit- ja sademevee otse suublasse) ja ühiskanalisatsiooni juhitalvate veele (eelkõige tööstusettevõtetele, kes juhivad vee ühiskanalisatsiooni).

Ühiskanalisatsiooni juhitalvate ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtused, lähtudes pinnaveekogumites reguleeritud ohtlike ainete nimekirjast ja vastavatest keskkonna kvaliteedi piirväärtustest, uuendati kliimaministri 11.12.2023 määruses nr 80 „Ühiskanalisatsiooni juhitalvate ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtused“² (edaspidi *määrus nr 80*). Nii keskkonnaministri 08.11.2019 määruse nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“ (edaspidi *määrus nr 61*) kui ka määruse nr 80 sõltuvad mõlemad asulareoveepuhastite puhastusvõimalustest ning peaksid koostöös tagama

¹Sihmää, M., Juganson, K. Vesikonnaspetsiifiliste saasteainete nimistu ja keskkonna kvaliteedi piirväärtuste uuendamine. Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut. Tallinn, 2020; envir.ee/keskkonnakasutus/vesi/uuringud-ja-arued.

²RT I, 12.12.2023, 8; <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122023008>.

veekeskonna ja seekaudu ka inimeste tervise ohutuse, ent praegu puudub neil omavaheline kooskõla. Eelnõukohase määrusega ühtlustatakse ja ajakohastatakse ohtlike ainete nimekiri ning viiakse piirväärtused omavahel kooskõlla.

Määruse eelnõu on ette valmistanud Kliimaministeeriumi veeosakonna nõunik Anni Mandel (tel 605 1257, anni.mandel@kliimaministeerium.ee). Eelnõu keeleteimetaja oli Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeleteimetaja Aili Sandre (tel 5322 9013, aili.sandre@just.ee). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigussakonna nõunik Elina Lehestik (tel 626 2904, elina.lehestik@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu aluseks on 2021. a koostatud uuringu³ „Ohtlike ainete piirnormide ajakohastamine reo- ja heitvees“ tulemused. Uuringu koostamiseks moodustati eri valdkondade esindajatest töögrupp, kuhu kuulusid Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Eesti Keemiatööstuse Liidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu, Tallinna Tehnikakõrgkooli, Eesti Vee-ettevõtete Liidu ja Tartu Ülikooli esindajad. Osaliste esindajad olid järgmised isikud:

Raili Kärmas – Keskkonnaministeerium

Margus Korsjukov – Keskkonnaministeerium

Anu Kull – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Andri Haran – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Ramon Nahkur – Sotsiaalministeerium

Kalmer Sokman – Eesti Keemiatööstuse Liit

Erika Sulg – Eesti Keemiatööstuse Liit

Reigo Lehtla – Eesti Linnade ja Valdade Liit

Erki Lember – Tallinna Tehnikakõrgkool

Pille Aarma – Eesti Vee-ettevõtete Liit

Jaan Madis – Paide Vesi AS

Madli Sarv – Järve Biopuhastus AS

Matthias Eichhorst – Mativesi OÜ

Olev Elmik – Võru Vesi AS

Elen Uustal – Jõgeva Veevark OÜ

Aune Ahman – Tartu Veevark AS

Tiina Kärner – Tallinna Vesi AS

Jelena Valtin – Tallinna Vesi AS

Mihkel Erend – Pärnu Vesi AS

Taavo Tenno – Tartu Ülikool

Markus Raudkivi – Tartu Ülikool

Siiri Velling – Tartu Ülikool

Kristel Kroon – Tartu Ülikool

Eelnõukohase määrusega tehakse muudatused, mis on seotud ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste uuendamisega, tegevuskava projekti koostamisega ohtliku aine piirväärtuse ületamise korral ning Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti ühinemisega Põllumajandus- ja Toiduametiks.

Eelnõukohase määruse § 1 esimese muudatusega asendatakse määruses „Põllumajandusamet“ selle õiguspärase järglasega „Põllumajandus- ja Toiduamet“ õigusselguse tagamiseks (seega tegemist ei ole sisulise muutusega, vaid tehnilise

³ Tartu Ülikool. Ohtlike ainete piirnormide ajakohastamine reo- ja heitvees. Tartu, 2021. <https://envir.ee/keskkonnakasutus/vesi/uuringud-ja-aruanded>.

muudatusega).

Teise muudatusega jäetakse § 11 lõikest 2 välja viide baariumile ja selle ühenditele, lähtudes määruse eelnõu alusuuringus tehtud ettepanekust mitte kohaldada baariumile heitvee piirväärtust, mistõttu eemaldati baarium ja selle ühendid määruse kohaldamisalasse jäävate ohtlike ainete nimekirjast lisa 1 ning seetõttu ei ole enam määruses vaja ka viidet, mis lubaks loodusliku leidumisega baariumi ja selle ühendite esinemise korral suurendada fooni võrra loasse määratavat piirväärtust. Määruse eelnõu alusuuringus leiti, et baarium on erinevalt teistest metallühenditest ainus, mille kehtiv heitvee piirväärtus määruses nr 61 on karmim pinnavee omast ning baariumi puhul ei ole tegemist ei kantserogeeni ega ka bioakumuleeruva ainega. Lisaks on täheldatud ka baariumi kõrgendatud fooni paljudes põhjavetes, mis mõjutab otseselt ka reo- ja heitvette jõudvaid koguseid. Rahvusvaheline praktika näitab, et ka teised naaberriigid baariumit heitvees ei reguleeri.

Kolmanda muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 11 lõige 4, sest lisa 1 uuendatud ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste käsitlemise järgi on kõikidele ainetele ja ühenditele määratud konkreetne numbriline piirväärtus, mistõttu puudub vajadus määruse tasandil sätestada ohtliku aine puudumise (st kui sisaldus jääb alla vastava meetoodika määramispiiri) tuvastamiseks konkreetne mõõteprintsipi näitaja analüüsimisel uuritavas maatriksis.

Neljanda muudatusega jäetakse § 11 lõikest 6 välja lauseosa, mis lubab jätta ohtliku aine mitteleidumise nõude järgimata heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- või jahutusvee juhtimisel veekogusse, kui loa omaja või taotleja esitab vastavasisulise taotluse loa andjale ning täidetakse kõik selle lõike punktides sätestatud tingimused. Kuivõrd lisa 1 uuendatud ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste käsitlemise järgi on kõikidele ainetele ja ühenditele määratud konkreetne numbriline piirväärtus, siis ei ole sel lauseosal enam sisulist tähendust.

Viienda muudatusega jäetakse § 11 lõikest 9 välja ohtlike ainete piirväärtuste ületamisel loa andja kaalutusõigus nõuda § 11 lõike 6 punktis 3 nimetatud tegevuskava projekti koostamist loa omajalt või taotlejalt juhul, kui loa taotleja või omaja rakendab tööstusheite seaduse mõistes parimat võimalikku tehnikat. Lisaks ei pea enam muudatuse kohaselt ohtlike ainete piirväärtuste ületamisel loa omaja ega taotleja parima võimaliku tehnika rakendamisel täitma § 11 lõike 6 punkti 1 kohast tõendamiskohustust (st enam ei pea parimat võimalikku tehnikat rakendades loa andjale tõendama, et ohtlike ainete piirväärtuste kohene täitmine ei ole sotsiaalmajanduslikel põhjustel võimalik). Arvestades, et tööstusheite seaduse kohaselt on parim võimalik tehnika praktiliselt sobiv heite piirväärtuste ja muude loa nõuete määramiseks, et vältida, või kui see pole teostatav, siis vähendada heidet (sh ohtlike ainete) ja selle mõju keskkonnale tervikuna, siis täiendavalt tegevuskava projekti koostamine ja sotsiaalmajanduslike põhjuste tõendamine on ebaotstarbekas. Ka teistes riikides lähtutakse parima võimaliku tehnika rakendamisel parimat võimalikku tehnikat käsitlevates järeldustes kirjeldatud saavutatavatest heitetasemetest.

Kuuenda muudatusega jäetakse määruse § 13 lõikest 1 välja lauseosa, mille kohaselt koostab loa taotleja või loa omaja määruse § 11 lõikes 1 sätestatud nõuete täitmiseks tegevuskava projekti kuueks aastaks nende ainete kohta, mida määruse lisa 1 kohaselt heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- või jahutusvees leiduda ei või (st kui sisaldus jääb alla vastava meetoodika määramispiiri), kuna lisa 1 uuendatud ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste käsitlemise järgi on kõikidele ainetele ja ühenditele määratud konkreetne numbriline piirväärtus ning praegu on lubades tegevuskava projekti koostamise nõue määratud valdavalt 12 aastaks (19-st kehtivast tegevuskava projektist 17 on koostatud 12 aastaks ning vaid kaks tegevuskava projekti kuueks aastaks).

Edaspidi jääb loa andjale kaalutlusruum otsustamaks, kui pikaks ajaks peab loa omaja või loa taotleja tegevuskava projekti koostama, arvestades, et maksimaalne tähtaeg tegevuskava projekti koostamiseks on kuni kaksteist aastat. Teatud juhtumitel on põhjendatud maksimaalse kaheteistkümneaastase ülempiiri kehtestamine, kuid sõltuvalt konkreetsest olukorrast võib olla põhjendatud ka lühem tähtaeg, kui muudatuste rakendamine on võimalik kiiremini. Loa andja kaalutlusruum tähtaja määramisel tagab suurema paindlikkuse selle nõude rakendamisel.

Seitsmenda muudatusega jäetakse § 13 lõikest 5 välja viide baariumile ja selle ühenditele, sest lähtudes määruse eelnõu alusuuringus tehtud ettepanekust baariumile heitvee piirväärtust mitte kohaldada, jäeti baarium ja selle ühendid määruse kohaldamisalasse jäävate ohtlike ainete nimekirjast välja.

Kaheksanda muudatusega muudetakse määruse lisa 1 tervikuna.

Tabelit 1 täpsustatakse ühealuseliste ja kahealuseliste fenoolide ning naftasaaduste määramise osas. Ühealuseliste fenoolide ainerühmast tuleb määrata fenooli, o-kresooli, m-kresooli, p-kresooli, 2,3-dimetüülfenooli, 2,6-dimetüülfenooli, 3,4-dimetüülfenooli ning 3,5-dimetüülfenooli, mille tulemused summeritakse. Kahealuseliste fenoolide korral tuleb määrata vaid resortsinooli. Naftasaaduste korral määratakse süsivesinike C₁₀–C₄₀ summa. Tabelis 1 saastenaõtjaid, piirväärtusi ja reovee puhastusastmeid ei muudetud. Selguse huvides on lisatud tabelile 1 ka pealkiri.

Lisa 1 tabelis 2 uuendatakse ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtusi alusuuringus tehtud ettepanekute põhjal. Erinevalt seni kehtinud määruse nr 61 lisa 1 tabelist 2 on muudetud tabelis 2 seatud konkreetset numbrilised piirväärtused kõikidele nimekirjas olevatele ohtlikele ainetele, mistõttu ei ole enam vaja määruuses sätestada aine puudumise tuvastamiseks kasutatavat mõõteprintsipi. Selguse huvides on lisatud tabelile 2 ka pealkiri.

Ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste uuendamisel lähtuti pinnaveekogumites reguleeritud ohtlike ainete nimekirjast ja vastavatest keskkonna kvaliteedi piirväärtustest (nii Euroopa Liidu ülesest kui ka Eesti vesikonnaspetsiifiliste saasteainete nimekirjast ja piirväärtustest). Määruse eelnõu kohase ohtlike ainete nimekirja laiendamine muudele ainetele kui pinnaveekogumites reguleeritud ohtlikele ainetele ei ole praegu asjakohane. Kui tulevikus hinnatakse prioriteetsed ohtlikud ained uuesti Euroopa Liidu tasandil ning vesikonnaspetsiifilised ohtlikud ained liikmesriigi ehk Eesti tasandil ning määratakse uued keskkonna kvaliteedi piirväärtused pinnaveekogumitele, siis saab uute pinnaveekogumite seisundit ohustavate ohtlike ainete ilmnmisel praegu määruse eelnõus esitatud ohtlike ainete nimekirja vastavalt täiendada ja piirväärtusi uuendada. Praegu ei ole see põhjendatud.

Euroopa Liidu üleses ohtlike ainete nimekirjas on päris palju ka selliseid aineid, mida Eesti tööstuses üldse ei kasutata ega leidu seega ka Eesti vesikeskkonnas. Lisaks, isegi kui tööstusettevõtted oma tegevuses enam osasid ohtlikke aineid ei kasuta või on neid keelatud kasutada, siis heitvette võivad need ikkagi sattuda mujalt (nt prügilad). Määruse eelnõu kohase ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste uuendamise aluseks olnud Tartu Ülikooli uuringus kirjeldati pinnaveekogumites reguleeritud ohtlike ainete maksimaalsed lubatavad kontsentratsioonid heitvees, lähtudes põhimõttest, et puhastusprotsessi läbinud suublasse juhitud heitvesi ei ohustaks pinnaveekogumi seisundit. Seega alusuuringu koostamisel arvestati, et piirväärtuste mõningane tõus ei tohi pinnaveekogumite seisundit halvemaks muuta. Kui siiski tekib oht pinnaveekogumite seisundile, siis on loa andjal õigus määrata rangemad piirväärtused veeseaduse §-de 47 ja 132 alusel. Alusuuringu kohaselt ei ole pinnaveekogumites reguleeritud ohtlike aineid siiski valdavalt juba praegu heitvees tuvastatud (sh neid aineid, mis seni pidid jääma alla vastava mõõteprintsipi määramispiiri).

Seni alla vastava mõõteprintsibi määramispiiri jääma pidanud ohtlike ainete (st prioriteetsete ohtlike ainete) piirväärtuste mõningane tõstmine ei ole vastuolus Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ohtlike ainete nimekirja kuuluvate prioriteetsete ohtlike aine normidega, kuna uute piirväärtuste kehtestamisel on arvestatud pinnaveekogumites reguleeritud keskkonna kvaliteedi piirväärtusi ning põhimõtet, et uued piirväärtused ei tohi põhjustada pinnaveekogumites reguleeritud ohtlike ainete piirväärtuste ületamist. Ka eelnõu kohaselt on uute piirväärtustega prioriteetsete ohtlike ainete veekeskonda juhtimine tegelikult piiratud nende ainete veekeskonda juhtimise lõpetamise või järkjärgulise kõrvaldamise eesmärgil. Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EÜ on Eestis üle võetud veeseaduse ja selle rakendusaktidega. Veeseaduse § 125 lõike 3 kohaselt on prioriteetse ohtliku aine suublasse juhtimine lubatud erandjuhtudel veeloa või kompleksloa alusel. Loa andja peab märkima prioriteetse ohtliku aine veeloa või kompleksloa, kui seire tulemus näitab prioriteetse ohtliku aine esinemist heitvees.

Määruse eelnõu kohaste ohtlike ainete (eriti nende ainete, mis seni pidid jääma alla vastava mõõteprintsibi määramispiiri) piirväärtuste mõningase tõstmise puhul on oluline arvestada, et laborite masinapargi võimalused ning analüüsitäpsus on ajaga pidevalt paranenud (lisaks varieerub see laborite vahel, tekitades ebavõrdsust). Praeguseks on enamike ühendite avastamispiirid juba nii madalad, et heitveele on seetõttu rakendunud ebamõistlikud piirangud.

Eelnõukohase määruse § 2 kohaselt viiakse enne eelnõukohase määruse jõustumist antud load määruse nõuetega kooskõlla aasta jooksul määruse jõustumisest arvates, et tagada loa andjale piisav üleminekuaeg lubade muutmiseks. Loa muutmise määruse nõuetega kooskõlla viimiseks algatab loa andja, sest antud määruse tasandil ei ole võimalik seada kohustust loa omajale loa muutmise taotluse esitamiseks. Kuivõrd loa omajal võib olla vajadus ajakohastada tegelikke ohtlikke aineid ja nende piirväärtusi, mille kohta loa andjal puudub praegu informatsioon, siis loa andja võib teha ka vastavasisulise teavituse, millega kutsub loa omajaid ise oma luba muutma.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohane määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega. Tegemist on riigisisese õigusaktiga, mille eesmärk on kontrollida ja piirata ohtlike ainete voogusid, mida juhitakse suublasse.

Eelnõukohasel määrusel on puutumus veepoliitika raamdirektiiviga 2000/60/EÜ, kuna sõltuvalt tööstuses ja tootmises kasutatavatest või tekkivatest ohtlikest ainetest kasvab ka risk, et heit- või sademevee kaudu jõuavad ohtlikud ained suublaks olevatesse veekogudesse. Määruse eelnõul on puutumus ka üle-euroopaliste ohtlike ainete keskkonnakvaliteedi direktiiviga 2013/39/EL, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega ning reo- ja heitvee kvaliteedinäitajatega, mis tulenevad asulareovee puhastamise direktiivist 91/271/EMÜ. Lisaks on määruse eelnõul puutumus tööstusreovee ja -heitvee kvaliteedinäitajate ja nõuetega tööstusheidete (saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli) direktiivi 2010/75/EL alusel. Kaudne puutumus on määruse eelnõul ka saasteainete heite- ja ülekanderegistri direktiiviga EÜ 166/2006, mille lisas 2 on esitatud tööstusreovee ning üle 100 000 ie olmereoveepuhastite jaoks erinevate saasteainete aastased heitkogused, mille ületamisel on vaja heitkogused raporteerida ja registrisse kanda.

4. Määruse mõju

Määrus mõjutab kõige enam vee-erikasutajaid, kes juhivad suublasse ohtlikke aineid. Need on

eelkõige vee-ettevõtjad, kes osutavad reo- ja sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenust. Vee-ettevõtjaid on Eestis kokku ligi 150, kuid tööstus- ja tootmisettevõtetest tarbijaid, kust juhitakse ühiskanalisatsiooni ohtlike aineid, on vee-ettevõtetal alla 50%. Eelkõige tegelevad vee-ettevõtetest ohtlike ainete puhastamisega linnalised reoveepuhastid, mida on hinnanguliselt 60–70. Lisaks mõjutavad muudatused ka tööstus- ja tootmisettevõtjatest vee-erikasutajaid, kes ei ole liitunud ühiskanalisatsiooniga ning juhivad ühiskanalisatsioonist eraldi oma süsteemidega heit- ja sademevee otse suublasse, ning ka vee-erikasutajaid, kelle tegevus on seotud jahutus-, kaevandus- ja karjäärivee suublasse juhtimisega. Veekasutust reguleerivaid aruandekohustusega lubasid on 2023. a veearuandluse järgi 1508, millest 772 on seotud heitvee, sademe- ja dreanaaživee, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimisega, ent samas neis kõigis ei ole reguleeritud suublasse ohtlike ainete juhtimist. Osadel ettevõtetal on ka mitu veekasutust reguleerivat luba.

Muudatused (piirväärtuste osaline leevendamine) ei mõjuta keskkonnaseisundit negatiivselt, sest uued ohtlike ainete piirväärtused kasutatud vee suublasse juhtimisel arvestavad sellega, et pinnaveekogumites ei tekiks probleemi ohtlike ainete piirväärtuste ületamisega. Lisaks on veeseaduse §-de 47 ja 132 alusel loa andjal alati õigus kehtestada veeloaga või kompleksloaga rangemad heite piirväärtused, kui ilmneb, et ei saavutata veekaitse eesmärke.

Määrusega on kavandatud võtta loa andjalt kaalutusõigus nõuda tööstusheite seaduse alusel parimat võimalikku tehnikat rakendavalt ettevõtelt ohtlike ainete piirväärtuste ületamisel tegevuskava projekti koostamist ning sotsiaal-majanduslike põhjuste tõendamist. Arvestades, et tööstusheite seaduse kohaselt on parim võimalik tehnika tehnilise arendustegevuse ning selles rakendatavate töömeetodite kõige tõhusam ja kõige paremini välja arendatud tase, et vältida või vähendada heidet (sh ohtlike ainete heidet), siis saab eeldada, et seda rakendades on tagatud vähemalt kõrge keskkonnakaitse tase. Nii tegevuskava projekt koos sotsiaal-majanduslike põhjustega kui ka parim võimalik tehnika on mõlemad oma eesmärgilt suunatud saasteainete (sh ohtlike ainete) heidete vähendamisele. Seega kompleksloa kohuslased liiguvad parimat võimalikku tehnikat rakendades niikuinii ohtlike ainete heidete vähendamise suunas (ka parim võimalik tehnika on ajas muutuv) ning lisameetmete rakendamine tegevuskava projekti koostamise ja sotsiaal-majanduslike põhjuste tõendamisenä on ebamõistlik ning eesmärgilt dubleeriv. Veeloaga ettevõtetal, mis tööstusheite seaduse alusel parimat võimalikku tehnikat ei rakenda, tuleb ohtliku aine piirväärtuse ületamisel ka edaspidi loa andja nõudmisel koostada tegevuskava projekt koos sotsiaal-majanduslike põhjustega. Seega tegemist ei ole ebavõrdse kohtlemisega kompleksloa kohustustega ettevõtete ning veeloaga ettevõtete vahel.

Muudatusel ei ole otsest negatiivset mõju keskkonnaseisundile, sest ka parimat võimalikku tehnikat rakendaval käitisel tuleb edaspidi tagada ja tõendada, et käitiseist väljuva kasutatud vee veekogusse juhtimine ei põhjusta veeseaduse § 76 lõike 1 alusel kehtestatud ohtliku aine pinnavee keskkonna kvaliteedi piirväärtuse ületamist väljaspool segunemispiirkonda. Keskkonna kvaliteedi piirväärtuste ületamise ohu korral on alati võimalik käitisele määratud heite piirväärtusi muuta rangemaks, nagu näeb ette ka tööstusheite seaduse põhimõte, mille kohaselt on vajaduse korral võimalik seada ka rangemad nõuded, kui parim võimalik tehnika ette näeb, et tagada normatiivide täitmine. Lisaks on endiselt võimalik loa andjal rangemaid heite piirväärtusi määrata ka veeseaduse § 47 ja § 132 alusel, kui ilmneb oht veekaitse eesmärkide saavutamisele. Tegemist on ka halduskoormust vähendava muudatusega, kuivõrd kompleksloa kohustusega käitised, mis rakendavad parimat võimalikku tehnikat, ei pea enam ohtliku aine piirväärtuse ületamisel koostama ja esitama loa andjale tegevuskava projekti koos sotsiaal-majanduslike põhjustega ning loa andjal väheneb sellega ka tegevuskava projektide ülevaatamisest tingitud koormus.

Määrus vähendab mõningast ebavõrdsust loa omajate/taotlejate vahel näiteks ka seetõttu, et

edaspidi on kõikidel ohtlikel ainetel konkreetne numbriline piirväärtus, mistõttu sama piirväärtus kohaldub kõigile (kaob ära labori analüüsitäpsuse mõju piirväärtusele). Seni kehtis osade ainete (st prioriteetsete ohtlike ainete) puhul alla vastava mõõteprintsipi määramispiiri jäämise nõue, ent kuna erinevate laborite vahel analüüsitäpsus varieerub, siis tekitab see ebavõrdsust.

Määrus mõjutab ka Keskkonnaametit, kel tuleb uuenenud ohtlike ainete nimekirja ja piirväärtuste kohaselt uuendada veeheidet reguleerivad load. Kuna edaspidi on kõikidel ohtlikel ainetel konkreetne numbriline piirväärtus, siis on loa andjal edaspidi selgem, kuidas seni alla vastava mõõteprintsipi määramispiiri jääma pidanud ohtlike ainete piirväärtusi keskkonnakaitselubades märkida ning veesaastetasu arvestada.

Ohtlike ainete piirväärtuste muutmise, ennekõike tsiingi piirväärtuse tõusu tõttu võivad mõnevõrra väheneda ohtlike ainete eest makstavad vee saastetasud. 2021.–2023. a andmete põhjal on vähenemine kuni 7500 eurot aastas. Lisaks arvestades, et ohtlike ainete saastetasu moodustab 2021.–2023. a andmete põhjal 2,7–2,9% kogu vee saastetasust (ca 4 miljonit eurot aastas), siis on muutus väga marginaalne. Ja kuna keskkonnatasude seaduse § 20 lõike 1 punkti 8 kohaselt tõusevad iga aasta ca 15% ohtlike ainete saastetasumäärad ühe tonni väljutamisel veekogusse, põhjavette või pinnasesse, siis kokkuvõttes laekub riigieelarvesse mõnevõrra rohkem saastetasu kui 2024. a. Arvestades, et piirväärtused valdavalt suurenevad (ehk olukord muutub loa omajale soodsamas suunas), veesaastetasud deklareeritakse kvartalis viimase loa versiooni alusel ning mõju on ainult ohtliku aine piirväärtuse ületamisel (põhiliselt sademevee väljalaskude puhul), siis on kokkuvõttes mõju saastetasudele ka väike.

5. Määruse rakendamise seotud tegevus, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa uusi tegevusi, kuna ohtlike ainete heited kasutatud vee suublasse juhtimisel olid juba varem reguleeritud määruses nr 61 ning kehtestatava määrusega vaid mõnevõrra lühendati ohtlike ainete nimekirja (uusi ohtlike aineid nimekirja ei lisandunud ning uuendati piirväärtusi (valdavalt jäävad piirväärtuseks kas samaks või tõusevad). Kuna ohtlike ainete nimekiri ei pikenenud ja ka edaspidi ei ole ohtlike ainete nimekirja puhul kohustuslik täisnimekirja seire kohaldamine (ohtlike ainete seirenõuded määratakse konkreetse vee päritolu ja riskihinnangu põhjal), siis eeldatavasti ei muutu muudatuste tõttu oluliselt ettevõtete seirekulud ja seega ka laborite tulud.

Ohtlike ainete piirväärtuste muutumisega kaasnevaid muutuseid veesaastetasude laekumises on analüüsitud 4. peatükis.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu saadetakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostööstamisele Sotsiaalministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile. Määruse eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Viru Keemia Grupp AS-ile, Eesti Turbaliidule, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule.